

УДК 517.18 004.5 378.046.4

Остапенко Анна Вікторівна

доктор філософії, науковий співробітник

лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах

Інститут професійної освіти НАПН України

Ostapenko Anna

PhD, Research Officer

Laboratory of Scientific and Methodological Support for

Specialists Training at Colleges and Technical Schools

Institute of Vocational Education of the NAES of Ukraine

DOI: 10.25313/2520-2057-2023-16-9272

АНАЛІЗ ЦИФРОВИХ ПЛАТФОРМ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ ФАХОВИХ КОЛЕДЖІВ В УМОВАХ COVID-19 ТА ВІЙНИ

ANALYSIS OF DIGITAL PLATFORMS FOR THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF TEACHERS OF VOCATIONAL COLLEGES DURING THE COVID-19 AND WAR

Анотація. У статті проаналізовано освітні онлайн платформи для навчання та підвищення компетенції педагогів, оскільки, причиною збільшення попиту онлайн навчання та вдосконалення педагогічної компетенції у цифровій освіті стала пандемія COVID-19 та воєнна агресія в Україні. Завдяки онлайн-платформ викладачі мають змогу удосконалювати свої професійні компетенції незалежно від місця знаходження людини, адже безпека педагога найважливіше понад усе. Сьогодні, за допомогою онлайн платформ, викладачі мають можливість проводити онлайн заняття, підвищувати професійні компетенції, брати участь в онлайн конференціях, семінарах, економлячи на цьому свій час. Світові онлайн-платформи допомагають підвищити викладачам професійні компетентності пройшовши курси за педагогічним напрямком.

Ключові слова: цифровізація освіти, професійна компетенція, цифрові платформи, цифрові ресурси, фаховий коледж.

Summary. The article analyzes educational online platforms for teaching and improving the competence of teachers, since the cause of the increase in demand for online learning and improvement of pedagogical competence in digital education was the COVID-19 pandemic and military aggression in Ukraine. Thanks to online platforms, teachers can improve their professional competences regardless of the person's location, because the safety of the teacher is the most important thing. Today, with the help of online platforms, teachers have the opportunity to conduct online classes, improve their professional competences, participate in online conferences, seminars, saving their time. Global online platforms help teachers to take courses in the pedagogical direction and improve their professional competence.

Key words: digitization of education, professional competence, digital platforms, digital resources, vocational college.

Виклад основного матеріалу дослідження. Пандемія (COVID-19) посприяла викладачам фахової та ЗВО освіти інтенсивно використовувати педагогами цифрові компетенції не тільки як засіб спілкування між собою, але як безперервність в навчанні студентів та самонавчання підвищуючи свої педагогічні компетенції. Отже, очікується, що вищі навчальні заклади та заклади фахової освіти навчатимуть студентів таким чином, щоб гарантувати, що вони будуть у безпеці й професійно

застосовувати в педагогічній практиці цифрові технології, що є важливо для продуктивної участі в засвоєні знань. Для досягнення освітньої мети вважається, що основоположну роль у виконанні завдання в інтеграції цифрових технологій у навчальному досвіді своїх студентів відіграють професійні педагогічні компетенції.

Однак COVID-19 призвів до масових збоїв, спричинивши швидкий перехід навчання в онлайн форму відеоконференцій (лекції, семінари, практичні),

надання навчальних ресурсів через системи управління навчанням і використання цифрових бібліотек для надання бібліографічних ресурсів. Студенти та викладачі коледжів, університетів та інших навчальних закладів обурювалися надмірним навчальним навантаженням, викликаним необхідністю адаптуватися до онлайн-середовища, це спричинило понаднормову ментальну навантаженість у викладачів, швидко освоювали, або згадувати цифрові ресурси для роботи в умовах COVID-19 та війни. Виникла критика щодо якості навчання та валідності оцінювання, а проблеми з підключенням підкреслили постійну нерівність у системах освіти. Крім того, відсутність взаємодії між викладачами й студентами під час навчання ставить під сумнів можливість навчання студентів за межами аудиторії, що до пандемії COVID-19 навчання й підвищення компетенції викладачів проходили в закладах вищої освіти.

Зараз, у післякарантинну еру та протягом воєнної агресії в Україні, вищі навчальні заклади по всьому світу повертаються до очного навчання, проте в Україні на підконтрольних територіях Україною студенти та викладачі також навчаються змішано. Стверджується, що очний формат і надалі залишатиметься основною формою освітнього навчання, але в той же час вищі навчальні заклади продовжуватимуть, навчати студентів онлайн, розроблені під час пандемії й викладачі в Україні продовжуватимуть частково навчати й самостійно підвищувати свої компетенції в онлайн форматі. До пандемії викладачі мали кілька можливостей брати участь у розвитку викладання онлайн, включаючи дипломи, семінари та майстер-класи. Подібний розвиток стосувався як педагогічних пар, так і використання цифрових технологій у навчанні — переважно технічних аспектів використання коледжних та університетських систем управління онлайн навчанням. Ці можливості відбувалися у форматах змішаного навчання, що включали як сесії обличчям до обличчя, так і асинхронну взаємодію. Викладачі цінували ці випадки, але висловлювали певні застереження щодо такого навчання. Конкурентні вимоги між викладанням, адміністрацією та науковими дослідженнями в науково-орієнтованих установах призвели до перевантаження роботою наукових працівників. Таким чином, заклади вищої освіти почали проводити більш інтенсивне онлайн-навчання викладачів з цифровізації освіти. Оскільки семестр з 2019 року завершився в основному асинхронно, навчання було зосереджено на розробці відеокапсул, доставці контенту через систему управління навчанням і проведенні онлайн-оцінювання. Пандемія COVID-19 призвела до зростання кількості відеоконференцій. Тому, використання викладачами університетських систем управління навчання, навчання було зосереджено на важливому

інструменті онлайн-синхронного навчання. Викладачами було виявлено деякі труднощі з якими вони стикалися в онлайн навчанні щодо мотивації та оцінювання студентів під час пандемії COVID-19. Високо оцінювалися як технічні, так і педагогічні аспекти педагогічних компетенцій у викладачів. Проте збільшення кількості обов'язкових курсів призвело до відчуття перевантаження роботою, особливо протягом другого семестру 2020 року [1, с. 55–78].

Вчена Клеба А. пояснює поняття, що пов'язане спочатку із технологічним забезпеченням освітнього процесу й називається «інформатизація освіти», а саме із поширенням й збереженням навчальних матеріалів на електронні носії в період воєнної агресії в Україні. За її словами завдяки цифровізації викладачі мають змогу використовувати данні й їх впроваджувати в цифрових технологіях. Головними джерелами цифровізації в Україні в період воєнної агресії є розвиток мережі Інтернет та інформаційних технологій. Завдяки цифровізації відбувається перетворення освітнього процесу в інтегруючий новий потік інформації, що сприяє розвитку й набуття викладачів нових знань та навичок роботи з технічними засобами освітнього процесу. Доступ до електронних навчальних інструментів для підвищення ефективності освітньої діяльності в умовах COVID-19 та під час воєнної агресії використовується дуже часто. До них належать різноманітні онлайн-платформи, де є доступ до лекцій та семінарів викладачів незалежно від місцеперебування студентів та викладачів котрі удосконалюють свої педагогічні компетенції з відповідних предметів. Дякуючи розробникам, що створили та впровадили цифрові технології в освітній процес відповідно запитам суспільства, забезпечуючи надійне зберігання будь-якої інформації у віддаленому доступі й можливістю оперативно у будь-який час незалежно від місця підключитися. Завдяки, розвитку спеціалізованих вебплатформ де розміщені мультдисциплінарні курси, вони дають змогу дистанційно навчатися, також, здійснювати дистанційно керівництво навчальним процесом необмеженої кількості здобувачів освіти, де здобувачі та викладачі можуть під час навчання цілеспрямовано шукати інформацію, а з появою комунікативних сервісів це дає змогу швидко отримати комунікативний зв'язок в освітньому процесі. Звідси виходить, що оперативно організувати в освітньо-цифровому середовищі (конференцію, семінари, відкриті столи, лекції, семінарські та лабораторні), є більш комфортними й доступними серед викладачів та студентів, науковців та учасників наукових «мітингів» в онлайн, це вкрай важливо для фінансових, часових, людських ресурсів. Сьогодні, цифровізація освітнього процесу сприяє покращенню результатів навчання у студентів та відкривають нові можливості

підвищення педагогічної компетенції для викладачів, забезпечуючи технологічними можливостями. Звідси виходить, що цифровізація створює індивідуальні освітні середовища, студенти та викладачі мають змогу доступ до всесвітньої мережі інтернет, що дозволяє здобувачам освіти особисто керувати освітнім процесом в своєму віртуально-освітньому світі. Цифровізація дає змогу удосконалити систему освіти в Україні, адже, освітній процес сьогодні в умовах воєнної агресії стає більш доступним та гнучким. Цифрові освітні платформи допомагають оптимально використати особистий час, забезпечити себе комфортними умовами для саморозвитку, кар'єрного зростання й ефективного навчання [2, с. 276–277]. У сучасному навчальному процесі ключову роль відіграють цифрові освітні платформи, завдяки використанню цифрового освітнього контенту у сучасному мультимедійному просторі, що пройшли апробацію та стандартизацію за європейськими стандартами. Освітні платформи дають змогу за диференціацією навчального процесу забезпечити постійний контроль й своєчасно коригувати особисті навчальні успіхи на курсі. В інтернеті існує велика кількість освітніх платформ, де студенти, викладачі та охочі до саморозвитку можуть здобувати дистанційну освіту абсолютно безкоштовно [3, с. 284–287].

Для розвитку професійної компетентності викладачів у мережі існує велика кількість платформ, де викладач фахового коледжу може здобувати освіту чи підвищити кваліфікацію абсолютно безкоштовно й дистанційно. В Україні відомі такі популярні навчально-цифрові платформи. Серед них найбільш широкого користування серед українців під час воєнної агресії й COVID-19 набули: Платформа Prometheus є одна з найбільших українських онлайн-платформ для дистанційної освіти. На платформі розміщуються курси українських спеціалістів, викладачів ЗВО й переклади іноземних освітніх програм від провідних університетів (напр. Harvard). Курси розміщені на платформі для самоосвіти та підвищення професійної компетентності викладачів, а саме: курси з програмування, вивчення іноземної мови, маркетингу, створення бізнесу, освіти, агрономії, психології, дизайну, гуманітарних наук, економіки, суспільних наук, управління персоналом, туризм, право та ін. Також присутні курси для підвищення професійної компетентності вчителів, викладачів: інформаційна гігієна під час війни, цивільна оборона та захист у надзвичайних ситуаціях, підвищення кваліфікації педагогічних працівників: нові вимоги і можливості, управління якістю освіти в школі, академічна доброчесність: онлайн курс для викладачів, успішне вчителювання-прості рецепти на щодень, експерт з акредитації освітніх програм: онлайн тренінг, протидія та попередження булінгу (цькуванню) в закладах освіти, освітні інструменти

критичного мислення, критичне мислення для освітян та ін. [4; 5, с. 13–17].

Друга українська студія-онлайн освіти — це EdEra. Звісно, онлайн-студія створює якісні та доступні аудиторії онлайн-курси, спецпроекти, інтерактивні підручники та освітні блоги. У EdEra-і є безліч курсів, однак, зосереджено увагу на курсах для розвитку професійної компетентності викладачів: ChatGPT для освітян: як перетворити ШІ на ефективного асистента, вчителі 2.0: онлайн-курс із професійного розвитку та наставництва, сміливі навчати. Онлайн-курс про вчителювання у час кризи, #blend_IT: опануємо змішане навчання, онлайн-курс для педагогів та керівників закладів професійно-технічної освіти (ПТО) про дистанційне навчання, права людини в освітньому просторі, ефективні комунікації для освітніх управлінців та ін. У онлайн-студії можна знайти курси з захисту права, медицини, англійській мові, історії України, програмуванню, підприємництву, української мови та літератури, математиці, біології [6; 5, с. 13–17].

Звертаючи увагу на edX — це інтернет платформа інтерактивних курсів. edX дає змогу мільйонам людей навчатися дистанційно й змінити свою діяльність. Платформа надає розширений доступ до високоякісної освіти для бажаючих навчатися, також за допомогою курсів для педагогів, можна покращити викладання та навчання в ЗВО. За допомогою освіти люди можуть підвищити свої компетенції, або змінити вид діяльності. Для розвитку професійної компетенції викладачів фахових коледжів, викладачі можуть удосконалити свої знання, навички з таких курсів: на основі доказів освітньої політики, міжпрофесійна освіта 21 століття, удосконалення науки в освіті, міжкультурна компетентність в освіті, основи для досконалості у викладанні, викладання та навчання в різноманітних класах, стратегії для онлайн викладання та навчання, лідер амбіційного викладання та навчання. У Edx на платформі розміщені курси з гуманітарних дисциплін, технічних й математичних дисциплін. Вибір курсів різноманітний й поділений на різні рівні [7].

Платформа FutureLearn — це британська цифрова освітня платформа для навчання всіх бажаючих не залежно від статі та віку. Платформа налічує безліч курсів як гуманітарного напрямку так і для технічного спрямування. Курси поділені на категорії з різних областей знань. У розділі викладання курсів викладачі мають змогу пройти професійне навчання та розвиток педагогів. Удосконалити способи викладання таких предметів, як англійська як іноземна або STEM, або спробувати нові підходи до оцінювання, управління поведінкою чи забезпечення особливих потреб: освіта дорослих, навчальний план і дизайн навчання, дошкільна освіта, освітнє лідерство та адміністрування, як

викладати онлайн, інклюзивне навчання, викладання мов, викладання початкової освіти, підвищення кваліфікації педагогів/вчителів, викладання середньої освіти, SEN освіта, навчання STEM, асистент, викладання інформатики, викладання англійської мови / TEFL, викладання історії, викладання математики та навчання наук. Зосереджено увагу на підрозділі підвищення кваліфікації педагогів/вчителів, де викладачі можуть обрати для підвищення розвитку професійної компетенції за потребами такі курси: як викладати онлайн, інклюзивне навчання, викладання мов, викладання початкової освіти, професійний розвиток, викладання середньої освіти, навчання STEM, викладання інформатики, викладання англійської мови / TEFL, викладання математики, навчання наук. Викладачі розвивають свої навички викладання за допомогою гнучких курсів безперервного професійного розвитку (CPD) [8].

Висновки. Отже, під час COVID-19 та воєнної агресії збільшився попит на цифровізацію освіти,

адже цифровізація змінює професійний простір. Для цього необхідно постійно оновлювати й підвищувати професійні компетенції викладачів. Наразі створено безліч онлайн платформ (Prometheus, EdEra, edX, FutureLearn та ін.), за допомогою цих навчальних платформ викладачі навчаючись отримують й удосконалюють знання та навички незалежно від місця розташування. Курси розроблені викладачами, менторами та працівниками провідних компаній, університетів світу. Для підвищення рівня педагогічної компетенції на онлайн-платформах розроблені програми до курсів де викладачі після проходження курсу отримують сертифікат та знання. Пріоритет цифрових платформ у тому, що вони мають дистанційні курси й деякі курси постійно оновлюються на платформах. Чим новіший курс тим кращі знання отримують педагогічні працівники підвищуючи педагогічну компетенцію. Суспільство все більше користуватиметься онлайн-навчанням, адже, зручність та економія часу-це перший пріоритет 21 століття.

Література

1. González C., Ponce D., Fernández V. Teachers' experiences of teaching online during COVID 19: implications for postpandemic professional development. *Educational technology research and development*. 2023. Vol. 71. P. 55–78. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11423-023-10200-9> (дата звернення: 30.05.2023).
2. Клеба А.І. Цифровізація як фактор удосконалення системи освіти. Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії: зб. матеріалів IV Всеукр. відкр. наук.-практ. онлайн-форуму (м. Київ, 27 жовт. 2022 р.) / за заг. ред. І.М. Савченко, В.В. Ємець. Київ, 2022. С. 276–277. URL: <https://tinyurl.com/r43zv4jn> (дата звернення: 10.06.2023).
3. Нестеренко І.В. Особливості розвитку цифрової освіти в умовах євроінтеграції України. Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії: зб. матеріалів IV Всеукр. відкр. наук.-практ. онлайн-форуму (м. Київ, 27 жовт. 2022 р.) / за заг. ред. І.М. Савченко, В.В. Ємець. Київ, 2022. С. 284–287. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/21435/1/Elektron_Blok_Tezi_Forum.pdf
4. Prometheus: вебсайт. URL: <https://prometheus.org.ua/about-us/> (дата звернення: 15.06.2023).
5. Вдовиченко К.С. Підвищення кваліфікації як важлива складова ефективної професійної діяльності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О. Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в умовах воєнного стану та пандемії: матеріали регіонального наук.-практ. семінару (м. Біла Церква 26 тр. 2022 р.). Біла Церква, 2022. С. 13–17. URL: <https://tinyurl.com/mvm9vvpw9> (дата звернення: 15.06.2023).
6. EdEra — студія онлайн-освіти: вебсайт. URL: <https://www.ed-era.com/courses/> (дата звернення: 18.06.2023).
7. Edx: вебсайт. URL: <https://www.edx.org/> (дата звернення: 20.06.2023).
8. FutureLearn: вебсайт. URL: <https://www.futurelearn.com/subjects/teaching-courses/professional-development-for-teachers> (дата звернення: 20.06.2023)